

Γ.Ε.Λ Κ. ΑΧΑΪΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΑΞΗ: Β'

ΕΝΟΤΗΤΑ: Νεότερη ποίηση

«Ο τόπος μας», Γ. Ρίτσου, σ. 237

Προβλεπόμενος χρόνος: 2 περίπου διδακτικές ώρες

Διδάσκων: Δημήτρης Σ. Γιαννακόπουλος

ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**Γιάννης Ρίτσος «Ο τόπος μας», Παρθένι Λέρου, Δεκέμβριος 1967**

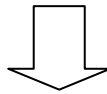
Ανεβήκαμε πάνω στο λόφο να δούμε τον τόπο μας –
φτωχικά, μετρημένα χωράφια, πέτρες, λιόδεντρα.
Αμπέλια τραβάν κατά τη θάλασσα. Δίπλα στ' αλέτρι
καπνίζει μια μικρή φωτιά. Του παππουλή τα ρούχα
τα σιάξαμε σκιάχτρο για τις κάργιες. Οι μέρες μας
παίρνουν το δρόμο τους για λίγο ψωμί και μεγάλες λιακάδες.
Κάτω απ' τις λεύκες φέγγει ένα ψάθινο καπέλο.
Ο πετεινός στο φράχτη. Η αγελάδα στο κίτρινο.
Πώς έγινε και μ' ένα πέτρινο χέρι συγυρίσαμε
το σπίτι μας και τη ζωή μας; Πάνω στ' ανώφλια
είναι η καπνιά, χρόνο το χρόνο, απ' τα κεριά του Πάσχα –
μικροί μικροί μαύροι σταυροί που χάραξαν οι πεθαμένοι
γυρίζοντας απ' την Ανάσταση. Πολύ αγαπιέται αυτός ο τόπος
με υπομονή και περηφάνεια. Κάθε νύχτα απ' το ξερό πηγάδι
βγαίνουν τ' αγάλματα προσεχτικά κι ανεβαίνουν στα δέντρα.

1. ΑΦΟΡΜΗΣΗ

Η ποίηση ως αίνιγμα. Ως τέτοια την εκλαμβάνει η πλειονότητα των μαθητών. ⇒ Τους το θίγω και τους γράφω ή τους προβάλλω το ακόλουθο:

*«Εμείς χορεύουμε γύρω-γύρω όλοι και κάνουμε υποθέσεις
Όμως το Μυστικό κάθεται στη μέση και γνωρίζει»* (γράφεται στον πίνακα ή εμφανίζεται με τη χρήση του Power Point) ⇒ Ρωτώ: Ποιοι είμαστε *Εμείς*, γύρω από τι *χορεύουμε*, ποιο είναι το *Μυστικό*;

Όπως έχει ήδη υποψιαστεί ο μαθητής, όσο πιο σύγχρονο είναι το ποιητικό αποτέλεσμα τόσο πιο σύνθετη αλλά και ενδιαφέρουσα είναι ή μπορεί να γίνει η αποκωδικοποίηση του ποιητικού αινίγματος.

Η σειρά ενός άλλου σημαντικού σύγχρονου Έλληνα ποιητή, του Γ. Ρίτσου, για να δούμε γιατί αξίζει (αισθητικά και ιδεολογικά) να λύσουμε τον γρίφο του.

2. ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Να έρθουν σε περαιτέρω επαφή οι μαθητές με τη νεότερη ποίηση γνωρίζοντας την αισθητική της και απολαμβάνοντας τη διαδικασία αποκωδικοποίησης ενός σύγχρονου ποιήματος.
- Να αναρωτηθούν και να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές για τον ρόλο/ αξία της παράδοσης στην καθημερινότητα και για τη θέση της στον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο (επικαιροποίηση).
- Να αντιληφθούν οι μαθητές βασικά διαχρονικά γνωρίσματα της ταυτότητας του ελληνικού χώρου.
- Να ασκηθεί περαιτέρω ο μαθητής στον σχολιασμό, την αξιολόγηση, την τεκμηρίωση καθώς και την προφορική και γραπτή έκφραση της αναγνωστικής του πρόσληψης είτε σε επίπεδο μονάδας είτε συνεργατικά/ ομαδικά.

3. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Να είναι σε θέση ο μαθητής να

- προσεγγίσει πρωτογενώς το ποιητικό έργο (στην προκειμένη περίπτωση του Γ. Ρίτσου) **μέσα από** βασικές γνώσεις τού βιογραφικού τού ποιητή, της εποχής και του κοινωνικού πλαισίου/ συνθηκών εντός των οποίων γράφτηκε, καθώς και του λογοτεχνικού ρεύματος στο οποίο ανήκει ο γράφων.
- ευαισθητοποιείται και κατόπιν να εκφράζεται ελεύθερα και αυθόρμητα χωρίς καθοδήγηση ή υπακοή σε προκατασκευασμένα σχήματα αντίληψης, απέναντι σε ένα έργο τέχνης.
- συγκρίνει ποιητικά κείμενα και κατόπιν να εντοπίζει γνωρίσματα της νεότερης ποίησης και να ερμηνεύει τον ρόλο τους.
- επισημαίνει σύμβολα και μοτίβα και να διερευνά τον αισθητικό και νοηματικό τους ρόλο.
- αντιλαμβάνεται ότι η ποίηση φτιάχνεται πρωτίστως με εικόνες οι οποίες είτε αποτελούν οι ίδιες νοήματα είτε παραπέμπουν σε στοχασμούς.
- διακρίνει τη θέση τού ποιητή ως προς το θέμα που διαπραγματεύεται στο συγκεκριμένο του ποίημα.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ/ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Συνδυαστική:

- Διερευνητική – ανακαλυπτική.

Υποστήριξη από: Βιογραφικά στοιχεία τού ποιητή, βασικές γνώσεις τού κλίματος της εποχής του, ανάκληση γνώσεων σχετικών με τα χαρακτηριστικά τής νεότερης ποίησης και των στοιχείων λυρισμού, παραπομπή σε διδαγμένο ή διδαγμένα ποιήματα, αναφορές σε γνωστή στους μαθητές φόρμα επεξεργασίας τού λογοτεχνικού κειμένου.

- Ερμηνευτική – κειμενοκεντρική - επικοινωνιακή.

Ελεύθερη πρόσληψη του κειμένου από τους μαθητές και κατάθεση των αντιδράσεών τους, συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών ότι το κείμενο αποτελεί έκφραση της υποκειμενικότητας του συγγραφέα και επομένως η ερμηνεία είναι πάντοτε κατά προσέγγιση.

- Χρήση φύλλου εργασίας στην τάξη το οποίο λειτουργεί ατομικά και συνεργατικά/ομαδικά (ανά θρανίο μαθητών) καθώς και φύλλου εργασίας για το σπίτι.

5. ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

- Το σχολικό εγχειρίδιο
- Σημειώσεις που ήδη διαθέτουν και έχουν επεξεργαστεί οι μαθητές σχετικές με τα γνωρίσματα της νεότερης ποίησης, τα στοιχεία λυρισμού, τα βασικά επίπεδα ανάλυσης λογοτεχνικού κειμένου
- Power Point
- YouTube
- Ο πίνακας διδασκαλίας

6. ΔΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ/ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

☞ Χρήση τής αφόρμησης

1. Πριν την επαφή τού μαθητή με το υλικό/ κείμενο, απέναντι στο οποίο μπορεί και να αντιδράσει αρνητικά ενστικτωδώς, οπτική και ηχητική επαφή με τον ίδιο τον ποιητή μέσω ενός μικρού video από το YouTube ⇒ Κατατίθεται η άποψή του για την ποίηση και τον ρόλο της και εντοπίζεται ένα γνώρισμα της ποιητικής του

Ερώτηση: Από ποια διαδρομή μπορούμε να γνωρίσουμε πρωτογενώς έναν δημιουργό και το έργο του, μιας ορισμένης έστω περιόδου;

[Απάντηση: Από τα 2,3,4]

2. Βασικές πληροφορίες τού βιογραφικού τού ποιητή (προβολή σε Power Point αν είναι δυνατόν, περισσότερο για εναλλαγή τού οπτικού τοπίου των μαθητών)
3. Βασικές πληροφορίες σχετικές με το συγκεκριμένο προς εξέταση ποίημα (ιστορικό πλαίσιο κττ)

4. Τι είδος ποιήματος περιμένουμε μετά από όσα προηγήθηκαν (από ποιον γράφτηκε, λογοτεχνικοί επηρεασμοί τού ποιητή, σε ποια χρονική – ιστορική στιγμή γράφεται...); ⇒ Πιθανολογείται το λογοτεχνικό ρεύμα στο οποίο ανήκει ο ποιητής
5. Πρώτη ανάγνωση του ποιήματος

6. Ερώτηση 1 από το Φύλλο Εργασίας (χρόνος 3')

7. Με αφορμή συγκεκριμένες αναφορές των μαθητών από την Ερώτηση 1, προχωράμε στην Ερώτηση 2 από το Φύλλο Εργασίας (χρόνος 2')

8. Παραπέμπουμε στο ποίημα του Ο. Ελύτη «Η τρελή ροδιά» το οποίο γνωρίζουν οι μαθητές (σ. 250) για μια γρήγορη ιμπρεσιονιστική ανάγνωση, η οποία είναι αρκετή ώστε να διερευνήσουν το ερώτημα: Η νεότερη κυρίως ποίηση είναι κρυπτική, όπως διαφαίνεται και από τα δύο ποιήματα. Υπάρχουν όμως διαβαθμίσεις. Πιο ρεαλιστικά χαρακτηριστικά, ποιο από τα δύο ποιήματα διαθέτει; (⇒ εντοπίζεται ένα βασικό γνώρισμα της ποίησης του Ρίτσου)

9. Δεύτερη ανάγνωση του ποιήματος

10. Ερώτηση 3 από το Φύλλο Εργασίας (χρόνος 3')

11. Προβολή σε Power Point αν είναι δυνατόν, των βασικών γνωρισμάτων της ποίησης του Γ. Ρίτσου

12. Με αφορμή **A)** συγκεκριμένους εντοπισμούς γνωρισμάτων (λεπτομερειακή καθημερινότητα, καθημερινός λόγος, λυρισμός, υπερρεαλιστικής έμπνευσης συνθέσεις, συμβολοποίηση, ρεαλιστική εικονογραφία, απορρόφηση του εγώ από το εμείς...) και **B)** αναφορές που έγιναν από τους μαθητές στο πλαίσιο της απάντησής τους στην Ερώτηση 1 του Φύλλου Εργασίας, **διερευνούμε:**

- ◆ Τον ρόλο τού ομιλούντος υποκειμένου
- ◆ Τον προσδιορισμό τού τόπου, όπως αυτός ορίζεται μέσω της χρήσης συγκεκριμένων εικόνων
- ◆ Την παρουσία τού παρελθόντος, της παράδοσης στην καθημερινότητα του απλού ανθρώπου ⇒ Ελέγχουμε **α)** τα σύμβολα και τον ρηματικό χρόνο μέσω των οποίων προβάλλεται το παρελθόν, καθώς και **β)** τον ρόλο τού επαναλαμβανόμενου μοτίβου τού συντελεσμένου (του παππούλη, οι πεθαμένοι, τ' αγάλματα)
- ◆ Τη λειτουργία τού σύγχρονου τρόπου ποιητικής δημιουργίας ο οποίος, δρώντας συνειρμικά, οδηγεί από την εικόνα/ παρατήρηση/ περιγραφή στον στοχασμό

Ερώτηση 4 από το Φύλλο Εργασίας (χρόνος 2')

- ◆ Το θέμα τού ποιήματος και τη θέση τού ποιητή (⇒ αυτή πού βρίσκεται;)

13. Τρίτη ανάγνωση του ποιήματος